

Nederland (1848-1914)

Gebruik bron 1.

1p 1 In welk jaar heeft koning Willem II de opdracht uit de bron gegeven?

Gebruik nogmaals bron 1.

1p 2 De vrouw van koning Willem II geeft hem een compliment. Zij doet net alsof hij uit zichzelf het initiatief genomen heeft om de grondwet te wijzigen.

Een historica is het **oneens** met het compliment. Zij vindt dat Willem II gedwongen werd om de grondwet te wijzigen.

→ Geef een argument waarom volgens de historica Willem II gedwongen werd om de grondwet te wijzigen.

1p 3 In 1849 overleed koning Willem II. Zijn zoon was het niet eens met de inhoud van de nieuwe Grondwet die zijn vader had laten opstellen. Daarom twijfelde hij of hij zijn vader wel wilde opvolgen als koning.

→ Geef een **politieke** reden voor zijn twijfel.

1p 4 In 1887 werd op verzoek van de Tweede Kamer een groot onderzoek gedaan naar de 'sociale kwestie'. Hierbij maakte de Tweede Kamer gebruik van een recht.

Welk recht wordt bedoeld?

- A het recht van amendement
- B het recht van budget
- C het recht van enquête
- D het recht van initiatief

1p 5 In 1874 werd het Kinderwetje van Van Houten aangenomen in de Tweede Kamer. Ook liberale Kamerleden hadden vóór de wet gestemd. Dat is opmerkelijk, omdat dit niet past bij de politieke opvattingen van liberalen over de rol van de overheid, bijvoorbeeld bij de invoering van sociale wetten.

→ Welke rol moest de overheid volgens veel liberalen spelen?

2p 6 Tussen 1850 en 1920 werden, naast het Kinderwetje, nog verschillende andere sociale wetten aangenomen en ingevoerd.

→ Noem **twee** voorbeelden van deze sociale wetten.

Gebruik bron 2.

- 1p 7 Een grondwetswijziging kent verschillende fases. De uitspraken uit de bron passen bij die fases.

→ Zet de uitspraken in de juiste volgorde, van de eerste fase naar de laatste fase.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik nogmaals bron 2.

- 1p 8 De uitspraken gaan over een verandering in de grondwet.

→ Welke verandering wordt bedoeld?

Gebruik bron 3.

- 1p 9 De mening van de spin hoort bij een politiek-maatschappelijke stroming.

→ Wat is de naam van deze stroming?

Gebruik bron 4.

- 2p 10 Geef per uitspraak aan door welke politiek leider die is gedaan.

Doe het zo:

Uitspraak 1 is gedaan door ... (noem naam).

(enzovoort tot en met uitspraak 3)

bron 1

De vrouw van koning Willem II schrijft in een brief:

Willem heeft de opdracht gegeven voor een grondwetswijziging. Deze opdracht heeft de steun van het volk en is precies op het juiste moment gegeven. Daarom is de onrust afgenomen.

bron 2

Drie uitspraken over een grondwetswijziging rond 1888:

uitspraak 1

De grote opkomst bij de verkiezingen bewijst dat de nieuwe grondwet op prijs wordt gesteld.

uitspraak 2

De wetsontwerpen voor de nieuwe grondwet worden u nu aangeboden. Ik hoop en vertrouw erop dat u als parlement vóór deze belangrijke vernieuwing stemt.

uitspraak 3

Wij vinden dat meer mensen stemrecht moeten krijgen. Wij gaan daarom een voorstel maken voor de herziening van de grondwet.

bron 3

Een deel van een sprookje met dieren waarin een spin aan een bij uitlegt wat mensen zijn (1890):

De bij en de spin keken door het keukenraam naar binnen. De mens nam een hap eten. Plotseling stond de mens op en sloeg naar het kromgebogen wezen dat het eten had gebracht. Het wezen boog nog dieper voor de mens.

‘Wie is dat, die zo laf bukt voor de mens?’, vroeg de bij.

‘Dat is nou de vrouw’, zei de spin.

‘Nou,’ zei de bij, ‘dat is dan echt een laf wezen.’

‘Dat is niet háár schuld!’ riep de spin. ‘Godsdienst, wetten en traditie hebben haar eeuwen verteld dat het zo hoort. Zij heeft deze onzin al die tijd geloofd.’

bron 4

Hieronder staan drie uitspraken van politiek leiders in Nederland tussen 1848 en 1900:

uitspraak 1

De strijd voor vrijheid is verplicht geworden. Niet door de mensen alle macht te geven, zoals de strijders in de Franse Revolutie. Maar wél door mensen te laten beseffen dat de hoogste macht van God en de Bijbel komt.

uitspraak 2

Het ideaal van de internationale arbeider houdt in dat wij over de hele wereld vrienden hebben. Er is aanhang voor onze groeiende organisatie en voor enthousiaste arbeiders die ons saaie landje nieuw leven inblazen.

uitspraak 3

Als het moet, zal ik minister worden, zodat we een nieuwe grondwet met meer klassieke grondrechten aan de koning kunnen voorleggen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.